

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЛЕКСИКОЛОГІЇ І СТИЛІСТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

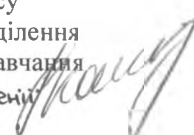
Спеціальність 7.02030302 - мова і
література (англійська)

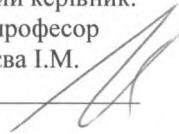
Освітньо-кваліфікаційний рівень
спеціаліста

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

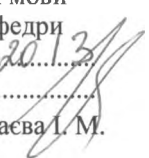
Динаміка образу Еркюля Пуаро

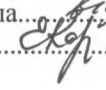
в системі персонажів романів А.Крісті (+CD)

Студентки 6 курсу
англійського відділення
заочної форми навчання
Мальованої Є.В.

Науковий керівник:
д.ф.н., професор
Колегаєва І.М.

Рецензент: к.ф.н.,
доц. Олінчук В.В.

Рекомендовано до захисту
кафедрою лексикології і
стилістики англійської мови
Протокол засідання кафедри
№ *10* від *23.06.2013*
Завідувач кафедри
д.ф.н., професор Колегаєва І. М.

Захищено на засіданні ДЕК № *3*
протокол № *7* від *13.06.13*
Кількість балів *92*
Оцінка ECTS *A*
Національна шкала *79.4*
Голова ДЕК

ОДЕСА
2013

645441

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ДЕТЕКТИВ ЯК ЖАНР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	5
1.1 Уявлення про художній текст і художній образ	5
1.2 Особливості детективу як жанру літератури, його типові персонажі.....	12
1.3 Особливості творчості Агата Крісті.....	21
РОЗДІЛ II. ОБРАЗ ЕРКЮЛЯ ПУАРО У ТВОРАХ АГАТИ КРІСТІ	25
2.1 Особливості поведінки та професійної діяльності.....	29
2.3 Мовленнєвий портрет героя	37
2.4 Оцінка Пуаро в персонажному мовленні	42
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50
Додатки	56
SUMMARY.....	60

ВСТУП

Пропоноване дослідження проводиться у напрямку, що інтенсивно розвивається у галузі мовознавства, – лінгвістики тексту. Один з напрямків цієї науки пов'язаний з дослідженням категоріального базису тексту, а також з виявленням певних стилістико-мовленнєвих способів подання цього базису в тексті. Вивчення цього питання передбачає визначення структурно-семантичних параметрів і компонентів тексту.

Об'єктом дослідження є образ персонажа, як одного з компонентів художнього тексту, що відіграє важливу роль у процесі створення авторської концепції і відрізняється певною мовнотилістичною організацією.

Актуальність теми зумовлена тим, що наскрізні персонажі в літературі з позицій лінгвістики є недостатньо вивченими, зокрема художній образ Еркюля Пуаро, який разом з образами Шерлока Холмса, Дюпена, патера Брауна, Ніро Вульфа и міс Марпл став зразком уявлення про детектив, дозволяє побачити істотні ознаки авторської концепції в динаміці його побудови на протязі кількох текстів.

Метою дослідження є виявлення вербальних характеристик образу Еркюля Пуаро у творах Агати Крісті. Ця мета конкретизується в наступних завданнях:

- виявити понятійні і образні характеристики досліджуваного образу, з'ясувати його ціннісні домінанти;
- дослідити образ детектива Еркюля Пуаро в романах Агати Крісті та взаємодію з іншими персонажами цих творів;
- зробити стилістичний аналіз образу Еркюля Пуаро.

У роботі використані наступні методи: лінгвістичного, контекстуального та інтерпретативного видов аналізу.

Матеріалом для практичної частини дослідження послужили художні тексти детективних творів Агати Крісті про сищика Еркюля Пуаро: «Трагедія в трьох актах»; «Смерть у хмарах»; «Вбивство на полі для гольфу»;

«Вбивство у Східному експресі»; «Побачення зі смертю»; «Таємнича пригода у Стайлз»; «Зло під сонцем».

При виявленні понятійних характеристик лінгвокультурного образу використовувались дані енциклопедичних, тлумачних та етимологічних словників і різноманітних довідників.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

При аналізі функціонування образу в досліджуваних літературних творах ми дійшли наступних висновків.

Універсальними професійними характеристиками детектива є аналіз, побудова логічного ланцюга подій, виявлення психологічних факторів, методи індукції, дедукції й виключення. Професійний успіх визначається гіперболізацією особистісних якостей детектива: оригінальність мислення й комунікативної поведінки, ексцентричність, незвичайність зовнішніх характеристик, прагнення до самореалізації та успіху, індивідуалізм і незалежність. Імідж детектива полягає в наявності у нього індивідуального стилю, він вірний своїм звичкам (у їжі, манері одягатися, способі життя); не одружений, ставиться до жінок з підозрою; дивакуватий, ексцентричний, його зовнішній вигляд і особливості поведінки можуть викликати іронічне ставлення оточуючих, однак його професійна компетенція не викликає сумнівів; він має широку популярність і є затребуваним фахівцем своєї області, має високу самооцінку. Як типізована особистість детектив відбиває особливості національного характеру поряд з індивідуальними характеристиками.

Еркюль Пуаро – герой, що асимілювався в англійській лінгвокультурі, образ детектива і блискучим почуттям інтуїції. Пуаро іноземець в Англії й усе в його вигляді *very foreign-looking* - дуже не англійське: вуса - *big, magnificent, gigantic, large, very stiff, upward-curved, proudly twisted, stiff, military, out of proportion*, голова - *egg-shaped, particular shaped, peculiar shaped, picm little, extraordinary little, small*, очі описуються прикметниками *small, twinkle, green*.

Загальний опис зовнішності Пуаро, характеризується наступними епітетами, *well dressed, very neat, very spotless, neat, spruce, dandified, soigne, faultlessly and beautifully appareled, very jaunty, exquisitely dressed, dandiacal, foreign, muffled-up*.

В образі Еркюля Пуаро увага читача акцентується на кількох найбільш

опуклих особливостях зовнішності. Згадування про маленький зріст (17 згадувань у тексті), величезних вусах (57), охайності (31) і вишуканості в одязі (12) проходить крізь усі розглянуті романи про бельгійського детектива, а їх номінації стають ключовими для кожного з текстів. Ім'я «Еркюль» Агата Крісті дає своєму персонажеві наче в насмішку: маленький зріст виступає протиположністю його алузії на грецького героя – Геркулес.

В описах Еркюля Пуаро використовуються різні види стилістичних прийомів: порівняння – «... *He walked like a tiger ...*», гіперболи – «*A man of the world!*», оксюмори – «*He's just one of the usual unhappy successes*» та ін.

Пуаро ввічливий, безпристрасний, пунктуальний, розглядає тільки факти, має залізну логіку, самовладання, тримає своє слово, є справжнім джентльменом. Особливою характеристикою досліджуваного образу є його непричетність до офіційних поліцейських органів: Еркюль Пуаро представляється як *a private inquiry agent*.

Детектив є в очах оточуючих видатною особистістю, дивовижною людиною, що має виняткові якості. Особливою характеристикою детектива є його дивакуватість. Еркюль Пуаро часто сприймається оточуючими людьми диваком через особливості зовнішності (маленький зріст, величезні вуса, манера одягатися).

Негативну оцінку детектива викликає його самовпевненість, марнославство й висока зарозумілість. Ці риси, які незмінними якостями справжнього детектива, викликають роздратування оточуючих. Однак суспільна думка наприкінці роману змінюється вбік визнання об'єктивності високої самооцінки детектива, коли злочин блискуче розкривається самовпевненим детективом.

Аналіз мовних партій досліджуваного героя виявляє його високу самооцінку як людини, яка вважає себе митецьким неперевершеним детективом, унікальним фахівцем в області розкриття злочину – детектив завжди впевнений в істинності своїх суджень і правильності обраних методів.

Пуаро – тонкий психолог, і його висновки часто ґрунтуються на знанні людських характерів (а не на доказах і алібі), він може проводити досить незвичайні паралелі й аналогії; вирахувати вбивцю йому можуть допомогти асоціації й власні враження.

Головна особливість мовної поведінки Еркюля Пуаро в його білінгвізмі. Детектив вставляє французькі слова і вислови в англійське мовлення, використовує французькі звертання. Манера мовлення детектива авторитетна. Пуаро, який блискуче володіє англійською, але в той же час, як іноземець, має погляд «ззовні», тим самим, узагальнює об'єктивні уявлення про англійську культуру, такі як: упереджене ставлення до іноземців, англійська стриманість і прихильність до традицій. Частотними в мовленні Пуаро є такі вислови, як *Curious* (цікаво), *it is hardly so simple as that* (тут усе не так просто) та ін.

У мовленні Пуаро влучно використовує цілу палітру стилістичних прийомів: метафори – «*I was in fever of impatience to get all the facts*» – тут метафорою передається вищий ступінь емоційної напруги Пуаро; повтор – «*She felt still more ashamed. It was a mean thing she was doing – mean mean – mean*». Епітет – «*She was also a hot-headed feminist ...*»; перифраз – «*Some forty feet below was a dark heap of something that looked like old clothes*». Тут перифраз «щось, схоже на купу старого одягу» використовується для нагнітання ефекту – за змістом, спочатку головний герой чує слабкий лемент, потім бачить цю «купу одягу» і, спускаючись, розуміє, що це людина мертва. Також Агата Крісті описує ситуацію очима героя, наче з його позиції – оскільки герой стоїть на вершині пагорба, то йому просто не видно, що це таке. Пуаро також часто використовує у своєму мовленні терміни, здебільшого це назви отрут чи посад: «*Well, there's curare*».

Образ Еркюля Пуаро багатогранний, цей бельгієць, що живе і працює (в якості хобі) в Англії, є «чужим» в англійській лінгвокультурі, і завдяки цьому здатний виділяти й узагальнювати властивості англійської національної ментальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аврасин В. М. Контраст в тексте: сущность и основы типологии // Структура языкового сознания: Сб. статей. – М.: Наука, 1990. – С. 128 -138.
2. Адамов А. Мой любимый жанр – детектив. Записки писателя. – М.: Советский писатель, 1980. – 353 с.
3. Азнаурова Э. С. Прагматика художественного слова. – Ташкент., 1988 – 119 с.
4. Анджапаридзе Г. Вечные загадки Агаты Кристи // Кристи А. Неоконченный портрет : Роман. – Тверь, 1983. – С. 3 – 13.
5. Анджапаридзе Г. Застенчивая королева, обреченная на успех // Не только о детективе – М.: Пушкинская библиотека, АСТ, 2003. – С. 148 – 178.
6. Анджапаридзе Г. Мир Агаты Кристи // Кристи А. Загадка Ситтафорда. -Алма-Ата: Мектеп, 1988. – С. 258 - 267.
7. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования): Учеб. пособие для студентов пед. институтов. – Л.: Просвещение, 2001. – 295 с.
8. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. — М.: Наука, 1988. – 187 с.
9. Астапенков А. Агата Кристи – королева детектива // Книжное обозрение. – № 8. – 1995, 21 февраля. – С. 16 – 17.
10. Бавин С. П. Агата Кристи – королева детектива // Остросюжетный детектив. – М.: Просвещение, 1989. – С. 3 – 11.
11. Бавин С. П. Зарубежный детектив XX века (в русских переводах): Популярная библиографическая энциклопедия – М.: Кн. Палата, 1991. – 206 с.
12. Барт Р. Текст сегодня // Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. М.: Наука, 1994. – С. 69 – 127.
13. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Худож. лит., 1975. – 504 с.
14. Бахтин М. М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по

исторической поэтике // М. М. Бахтин Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Худож. лит., 1975 – С. 234- 408.

15. Бицилли П. Культура художественного текста. – СПб.: Этнос, 1995. – 230 с.

16. Боров Ю. Б. Эстетика. Теория литературы: Энциклопедический словарь терминов. – М.: Издательство Астрель: Издательство АСТ, 2003. – 575 с.

17. Брагина Н. Г. Память в языке и культуре. – М.: Гносиз, 2007. – 514 с.

18. Брехт Б. О популярности детективного романа // Б. Брехт О литературе. Издание второе, дополненное. – М.: Художественная литература, 1988. – С. 279 – 287.

19. Бумистрова Н. С. Семантическая сегментация текстовой структуры художественных прозаических текстов: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10. 02. 04. – Одесса: ОГУ, 1988. – 16 с.

20. Волошинов А. О Границах поэтики и лингвистики // Фрейдизм. Формальный метод в литературоведении. Статьи. - М.: Академический проект, 2000. – С. 115 – 178.

21. Вольский Н. Н. Загадочная логика. Детектив как модель диалектического мышления. – Новосибирск: НГУ, 1996. – 216 с.

22. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. – М.: Изд. Литературы на иностранных языках, 1978. – 457 с.

23. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 2007. – 144 с.

24. Гениева Е. Математика убийства // Кристи А. Мышеловка. – М., 1991. – С. 397 - 403.

25. Гозенпуд А. Детективная драма // А. Гозенпуд Пути и перепутья. Английская и французская драматургия XX века. – Л.: Искусство, 1967. – С. 84 – 111.

26. Горшенева Е. С. Портрет персонажа в системе целостного художественного текста (на материале американской реалистической прозы):

Автореф. дис... кандидата филологических наук: 10.02.04. - Киев, 1984. - 18 с.

Грановский Т. Лекции по истории литературы. – М.: Наука, 1987. – 180 с.

27. Детектив как явление современной культуры / Под ред. Т.М. Колядича // Русская проза конца XX века: учеб. пособ. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – С. 144 – 164.

28. Диброва Е. И. Пространство текста // Категоризация мира: Пространство и время. - М.: Наука, 1997. – С. 65 – 81.

29. Звегинцев В. А. Семасиология. – М.: Высшая школа., 1977. – 320 с.

30. Зотов Г. Агата Кристи давно убила сыщика Пуаро // Аргументы и факты. – М.: АиФ, 22 ноября 2006. — № 47 (1360). – С. 8.

31. Ильина Н. Что такое детектив? // Ильина Н. Белогорская крепость. Сатирическая проза 1955 – 1985. – М.: Советский писатель, 1989 – С. 320 – 330.

32. Кавелти Дж. Г. Изучение литературных формул // Новое литературное обозрение. – № 22. – 2006. – С. 33 – 64.

33. Ковалева М. Тайна Агаты Кристи // Кристи А. Месть Нофрет. – Минск: Университетское, 1990. – С. 5 – 30.

34. Кристева Ю. Душа и образ // Философская мысль Франции XX века. — Томск: Водолей, 1998. — С. 253 – 277.

35. Кристи А. Детектив - нравоучительная сказка: Из «Автобиографии» // Лит. газ. – М., 1993. – № 51 – 52. – С. 7 – 22.

36. Интерпретация текста: Учеб. пособие для студентов пед.ин-тов по спец. – М.: Просвещение, 1988.— 192 с.

37. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.

38. Лесин В. М., Пулинець О. С. Словник літературознавчих термінів. – К.: Радянська школа, 1971. – С. 312.

39. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. – М.: УРСС, 2002. – 230 с.

40. Масаев М. В. Жанрово-стилистические особенности детективного

романа // Вопросы духовной культуры. Философские науки. - № 11. - 1987. - С. 125 - 134.

41. Маслова В. А. Филологический анализ художественного текста. — Минск: Поиск, 2000. — 359 с.

42. Михальская Н. П. История английской литературы. - М.: Академия, 1998. - 322 с.

43. Николаева Т. М. Текст // Русский язык. Энциклопедия. - М.: Академический проект, 1997. — С. 346 – 347.

44. Никоненко С. Мир и век Агаты Кристи / С. Никоненко, Н. Уманец // Кристи А. Спиритический сеанс. — М., 1991. — С. 3 – 12.

45. Павилёнис Р. И. Проблема смысла: Современный логико-философский анализ языка. — М.: Наука, 1983. — 310 с.

46. Падучева Е. В. Текстовая референция / Лингвистика текста: новые аспекты видения. — М.: Наука, 1990. — С. 37 – 59.

47. Пальцев Н. Детектив: драма длиною в века // Кристи А. Эркюль Пуаро. — М.: Художественная литература, 1996. — С. 5 – 8.

48. Пирсон Х. Текстология и практика исследования текста. — М.: Молодая гвардия, 1978. — 301 с.

49. Репин Б. И. Национально-специфические своеобразие образа // Теоретические и практические вопросы преподавания иностр. яз. — М.: Гнозис, 2000. — С. 87 – 98.

50. Степанова В. В. Функциональные ориентиры в семантике слова и их текстовые воплощения // Проблемы исследования слова в художественном тексте. — М.: МГПИИЯ, 1990. — С. 4 - 17.

51. Тарасов Е. Р. Язык и текст: Методологические проблемы // Язык - Культура - Этнос. - М.: Языка славянской культуры, 1994. — 854 с.

52. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М.: Наука, 1986. — 292 с.

53. Тимошенкова Т. М. Социально-психологические основы современного английского детектива: (На материале романов Агаты Кристи).

– Харьков: Харьк. гос. ун-т., 1986. – 16 с.

54. Токарев Г. В. К вопросу о типологии культурных коннотаций // Филологические науки. - 2003. - N 3. - С. 56 - 60.

55. Томахин Г. Д. Прагматический аспект лексического фона слова // Филологические науки. – № 5. – 1998. – С. 82 – 90.

56. Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ. – М.: Прогресс. Культура, 1995. – 349 с.

57. Тугушева М. Опасный мир Агаты Кристи // М.Тугушева Под знаком четырех. О судьбе произведений Эдгара По, Артура Конана Дойла, Агаты Кристи, Жоржа Сименона – М.: – Книга, 1991. – С.149 - 209.

58. Фрумкина Р. М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога // НТИ. — Сер. 2. — 1992. — № 3. — С. 11 - 18.

59. Хализев В. Е. Теория литературы: Учебник. – М.: Высш. шк., 2002. – 437 с.

60. Хроленко А. Т. Основы интерпретации текста. - М.: Academia, Смысл, 2004. – 288 с.

61. Цветков Н. В. К методологии текстового анализа // Вопросы языкознания. - 1984. - № 2. - С. 61 - 71.

62. Цветов В. Агата Кристи (1890-1976) // История. – М.: АРТ, 2003. – С.12 – 13.

63. Черемисина О. П. Жанрообразующая лексика в коротком рассказе как средство создания художественной картины мира // Языковая картина мира. – Кемерово, 1995. – С. 140 – 142.

64. Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Монографія. – Харків., 2005. – 354 с.

65. Шишкина Т. Немного об Агате Кристи и ее героях // Christie A. Selected Stories. – М.: Raduga, 1976. – С. 7 – 11.

66. Щирова И. А., Гончарова Е. А. Многомерность текста: понимание и интерпретация: Учебное пособие. – СПб., 2007. – 472 с.

67. Cruse D. Textual Semantics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1986. – 246 p.
68. Christie A. Books. – режим доступа: http://www.readfreeonline.net/Author/Agatha_Christie/Index.html
69. Christie A. Evil Under the Sun. – Glasgow: FONTANA/Collins, 1988. – 298 p.
70. Christie Agatha. The Mysterious Affair at Styles. – London – N.-Y.: Triad Panther Books, 1978. – 192 p.